॥ श्री सत्यमेव जयते ॥

ચતુર-કળા.

૫૮૨૭ નાટક.

મુંબઈ નાટક મંડળીને માટે

બનાવનાર,

નાયક આગાશંકર હીમ[illegible]

જેઓની પ્રસિદ્ધ કરનાર,

મુંબઈ નાટક મંડળી

(આવૃત્તિ ૧ ની [illegible] ૧૦ [illegible])

[illegible]



અમદાવાદ

"વિજય પ્રવર્તક" પ્રેસમાં છાપ્યું.

સંવત ૧૯૫૦—સને ૧૮૯૪.

કિંમત ૨ આના.

૧૮૨૭ (૦1૮

ચતુર-કળા.

1

દાયો સુમતીરે, માતુ તમે. (૨) અકળ સકળ આ રમત, તમારી,
કોઈ ભેદ ના જાણે, જાણી દાસ રાખો પાસ, આવ્યા મણુ અમે દી
બાળ ઠેયે નીરાધાર, કરો સુખ અપરંપાર, દુખ માજી હરનાર,
તમ કૃતીનો નહી પાર, વર્ણવીએ શું વારવાર, મંગાયા તુ મહેર [illegible]ીને.
[illegible] ગનની આસ, જાણી દાસ, રાખો પાસ. આવ્યા.

૨

કરૂ પ્રપચ ખરો હુ આજે, (૨) હાવ ભાવને, પ્યાર
બતાવી ભભેરૂ મહારાજે. કરૂ પ્રપચ ખરો હુ આ
તજાવુ એને હુ રાજે, કરૂ મારૂં ધાર્યું કાજ;
કરાવુ લીધી છે લાજ, મેહેલ ગાહી આવી આજ.
શાન્ત થશે મુજ દાજે. કરૂં.

૩

ચતુરસીહને આરોપ મુકી, નગ્ર તજાવુ આજે,
પ્રોય શીશુને રાજ્ય અપાવી, પુર્ણ કરૂ ગમકાજે
ના બેશુ હરી, કાઢુ શુલ પ્રપચ કરી (૨)

૪

કેમ ગતી દીસે ફરી બાઇ આજેરે તમારી, (૨)
રાજ્યનીતી ત્યાગ કરી, ચતુરનુ સુખ હરી,
મન ધરી ભારે હામ, પ્રપચ્ય કરી તમામ,
સાધો ના પોતાનુ કામ, કહ્યુ માની કહ્યુ માની બા[illegible] મ[illegible],
ઠીક ઠીક. ઠીક. કેમ

૫

ખબરદાર કહુછું જો, મુજ પાસે તુ વચન નહીં બદતી,
વગર વીચારે બોલી, આરોપ મુકી કરીશ તુને ખસની,

૬

[illegible]ષ ના કરો, દાશી હું તમારીરે, વીનતી ઉર ધરો. દા.

નહી વીચાર, કરી આ વાર, વદી આ હાર, અન્નદાતાર,
માગુ ક્ષમા વીચારીરે ક્રોધ ના કરો. દાસી છું તમારીરે.

૭

ઓ વીપરીત બુદ્ધિની નારી, ત્યે અઘટીત વાત વીચારી. ટેક.
ગમે પુત્ર ઉપર ખાર, તુને અતી છે ધીક્કાર. ઓ.
વાલામા ત્યે ધાર્યો છે કરવાને વીરોધ,
સામજાની તુને રીતથી, તોય ન લાગ્યો બોધ. ઓ.

૮

જય જય સ્રષ્ટી માહી, ભૂપનો થજો (૨)
અચળ સુખ, અચળ સુખ રાયને દજો,
રાય, ને, રે, સુખ આપજો (૨) જય જય.

૯

અશ્વ દોડાવી સહલ્લ ચલાવી કરીએ અરીનો નાસ,
ખરા બહાદૂરો પુત્રો મારા, છે તેમને શાહબાશ.
સીંહની માફક ઘોર ગરજના, કરી ભરીએ અમે ફાળ.
ખંત ધરીને અંત લઇએ શત્રુનો તતકાળ. અશ્વ.
સુરા તનના સાભળી શબ્દો પુત્રો ઉપજે છે વાહાલ,
ચાલોને જઇએ સૌ બાપુ, રાજ મહેલમા હાલ,

૧૦

મમ જીવ પલપલ ચુંથાય, લાગી મુજ પેટમાં લાય,
કહેતા આવે શરમ, બોલ ભીતર કરમ,
ગુરૂરૂરૂરૂરૂઓ ભુખરે. મમ.
કરમાઈ ગયુ આ મુખ, કેમ સહુ ભૂખનુ દુખ.
જીવ જાય. ન રહેવાય ગુ. રૂરૂરૂરૂ આ ભુખરે. મમ.

૧૧

પ્રાણ પ્રીયા હે પક જનયની. તદન વદન, કરમાયુ દીસેછે,
સ્નેહ સહીત હું આતુરતાથી. ક્ષણુમા આવ્યો તતનવ,
બોલે ભ્રમીત થઇ શું ગર્ભમા ડોલે,
તે [illegible] મુજને. કોણે વચન કડવું કહ્યુ તુજને.
[illegible] ગર્ભવતીના.
આ...[illegible]........પ્રાણપ્રીયા !

૧૨

એવું શું વીપરીત બન્યું છે, વદતા તું અચકાએ.
અડતા મુજ દીલમાં નથી રહેતી વીવીધ વીચારો થાએ.
પ્રીયા હે પ્યારી, કર શંકા દુર મારી. પ્રીયા હે પ્યારી.

૧૩

જલ્દી કહેને તું પ્યારી મારી, (૨) ચીંન્તા દીલમા,
થાય મુને ભારી. (૩) જલ્દી કહેને તું પ્યારી,
સુણી તારા ઉચ્ચાર, વેહેમ પડે અપાર. બનાવશું,
બન્યો શું, ભારી ભારી ભારી. અચકે છે,
અચકે છે વદતા સુનારી. જલદી.

૧૪

વેમ તજીને ચતુરસીંહે, અઘટીત વાત વીચારી,
દાસીની સંગે કહાવ્યું મુજને, કરે મમ સંગે એ યારી,
દુઃખ કોને કહુ, રે દીલ ભડકેરે બળેરે બહુ. દુઃખ કોને.

૧૫

નીરખી ચતુરને આવતો અહીયા, દ્વાર સર્વે મેં બંધ કીધા.
કહ્યું મેં હું સમજી છું ? આવવાનું ઝટ પૂછ્યું ?
ત્યારે બોલ્યો એ ? ઉઘાડો જલ્દીથી દ્વાર,
શું કામે આવ્યા આ ઠાર, ઝટ ઉઘાડો નહી ઉઘાડો લાત મારી તોડી
નાખુ દ્વાર. હું આ વાર નીરખી ચતુરને...........

૧૬

કેમ દીસો છો માતા ઉદાસ, મનમા.
તનમા, આજે આપ, એવુ શું છે દુઃખ, તમને,
અમને, કહોને, ધરી ધીર કેમ, નથી (૩).
રહેતી ધીર લગાર, દીલગીર કયેમ છો, શોચ કરો છો.
કહો અમને માત તમે સૌ વાત, મનની, તનની,
આજે આપ ધરી ધીર. કેમ.

૧૭

[illegible] (૨) [illegible]
[illegible]
[illegible],

પ્રથવી રસાતળ જાય, સૂર્ય ઉલટો અસ્ત થાય,
ધીક ધીક તુને ગાય, અરે હાય. લાગે લાય, આ શું ?

૧૮

કહી વચન જુઠું નવ બોલે, પ્રાણ પ્રીયા મારી,
ચતુરસીંહને અહી તેડાવી, ખાતરી કરૂ હું મારી,
મુજ મનની તો, કરૂ દુરજ ભ્રાન્તી તો ? મુજ મન.

૧૯

આમ શું વદો વડીલ બાલનાપરે,
અનીતી આચરણુ મે શુ કર્યું અરે, આમ.
મુજ માતુ ગઇ સ્વર્ગમા મુજને મુકીને બાળ,
ઉછેરી મોટો કર્યો ખરી રાણીની સભાળ. આ.
હાય શુ દયા તજીને આશુ ઉચરો,
શુ અનર્થ શું અનર્થ એવો આચર્યો. આ.

૨૦

મુકુન્દ ઝટપ દોડી, સર્પને આવી જાલે,
ઝર ઝર તનમાથી, ભોમીમા રક્ત ચાલે,
નારપની ગતી મારી, ક્રુર શગ્હા કરે છે,
મમ વચન પ્રહારે, નીર અશ્રુ વહે છે,
પુરણ હદ તજીને, સુર્ય સામો પ્રકાશે,
ચરણુ મરણુ થાતા. ઉલટો શુ ભરાશે.

૨૧

નથી ભ્રષ્ટ થઇ મતી મારી, કેમ કોપ કરો છો ભારી,
શું નિર્દય બુદ્ધિ તમારી,
ઝટ જા, સટ જા, ચડયો ક્રોધ અપાર, કરૂં સંહાર;
કરી રીસ ભારી. નથી.
પુર્ણ તપાસ કર્યા વીના, છોડો છો આરોપ,
અમીન થઇ શું મુજ પીતા, અધીક પ્રકાશો કોપ.
ઝટ જા, સટ જા, ચડયો ક્રોધ અપાર કરૂં સંહાર.

૨૨

કરી વીચાર (૨) વદો ગમ્રતાત, શું બન્યા એટલો ઉતપાત,
કરી વીચાર.

મહા પુરૂષ ભ્રષ્ટ કેમ થાએ, કેમ લોપે સમુદ્ર માજાયે.
તમે ધરો છો ખોટી શંકાયે, બસ બસ નજીક નહીં ધસ,
પ્રપંચી ખસ, થશે તુજ ઘાતે, શું થવા બેઠો ઉત્તપાત,
ફરી વીચાર. (૨)

૨૩

દયા તજી કહો શું હાય,
બસ, બસ, બસ,
મુકીને શરમ, કરૂં ન કરમ, કદી હું તો લગાર,
ધરમ કરમ, મરમ તારો જાણ્યો મે આચાર,
વગર વીચારે શું બોલો આવારે,
બસ, બસ, બસ,
ફેર કેમ થયા, ધરો જરી દયા,
નારીનો વીશ્વાસ, પ્રપંચ રૂપી પાસ,
તે ભરૂસે રાય આજ, દીલમાં ખોટી લાવો દાઝ.
થઈ કૃપાળ, હે ભુપાળ, કરો ન સાહસ કાજ.

૨૪

ભાગ અહીંથી તું જાને નાદાન,
નારો લેવું જાન, લેવું જાન, લેવું જાન. એ.
અશી થકી પ્રાણ લઈ, હણુ હણુ તુંને આજ,
એવી મુને ચડી દાઝ, દીલમા, દીલમા, અહીંથી.

૨૫

સુણો નારીમા ફસાયેલ તાત, ફરીથી નગ્ર નહી જોવું રે,
ખરી માની તમે સ્ત્રીની એક વાત, ફરી.
કો દીન પસ્તાવો ભારે થશે રાજન. ફરી.
યાદ રાખજો આ બાળના વચન. ફરી.
ફરવા નારી તણા પંજાની માય. ફરી.
વાગે ત્યારે સભાર જો તેનો ઘાય, ફરી.
જાવું સત્વર તજીને આ દેશ. ફરી.
નહીં ધરો ઉર માહી જરી ક્લેશ. ફરી.

૨૬

માનો માનો મારી શીખ [illegible] (૧)

કમજાન ખાઇસ લાત છોડ હાથ દુર દુર. ગાનો.
થશે જાણુ જ્યારે ભુપતીને પ્યારા પ્યારા. (૨)
ત્યારે હાલ શા તમારા પીયુ મારા મારા, (૨)
માટે કરો ને વીચાર. નવ બોલો જાજા, ગાનો.

૨૭

ધીક્કાર છે આજ જગત માહી, વીષય નારને.
નીશદીન સ્વપ્ન માહી. ચાહે અન્યને, ધીક્કાર.
તે પુરૂસ સ્વાન જેવો જાણવો ખરે,
સૌર્યનીજ ઘટતા વીનાશીને મરે, ધીક્કાર.

૨૮

આજે સુંદર રજની સોહામણીરે, રમીયે આનંદથી હળીમળી.
સંયર સાથ તાળી પ્રીતશુ દીયોને હાવ ભાવથી રે.
કર કંકણ શોભીરહ્યા, ઝાંઝર છે પગમાય,
શોભે શ્રણગારે સજી, સગળી સંયર ગાય.
હાર પુષ્પના બેનીયો કંઠે ધર્યારે, રમોએ
ન તમ શોભા શીખની, આરંગ મેહેલની માય,
મધુર કંઠથી માનુની પ્રેમથી ગર્બ ગાય,
ધરી ગુમાન માન આપે તાળી તણારે રમીએ,
હર્ષ અતીશે ઉપજે, આજ સહુને અંગ,
નભમા ચંદ્ર પ્રકાશીત, તેઓ મચ્યો આ રંગ.
શાણી સંયરો સરવે ટોળે મળોરે, રમીયે આનંદે,

૨૯

શુ કહુ બેનો અશુભ સુને, સુકન સુચવે (૨)
જાણે કાંઈ (૪)
કૌતક (૫) થાશે હાવે. ટેક
ફર ફર ફરકે અંગજ મારૂં, દક્ષિણ બાજુતુરે આજ
ધર ધર ધીરજ બેન હમારી. શોચ કરે ઉરમા શુ કાજ;
સારૂ થશે. સારૂ થશે..................................
નહી—નહી. નહી.
સારૂ થશે સારૂ થશે..................................
નહી. નહી. નહી.

માઠું. થશે. માઠું. થશે...............................
નહી. નહી. નહી.
એમ લાગે છે મનને. શું કહું તમને. પ્રીય એનો હવે શું.

૩૦

શુણુ ભાગ્ય કહું શું મારૂ, કહેતા લાગે અતી અકારૂ.
પીતા મારાએ દેશવટો, વગર વીચારે દીધો,
ભરૂંસો રાખી નારપર, જુલ્મ આ સો કીધો,
આ શું નીપજ્યુંછેરે નઠારૂ. કહેતા.
પીતા મુજ વેરીથયો, વેરી થઈ ઓરમાન માત,
તેણે દેશ તજાવીયો, પ્રપંચ કરી સાક્ષાત.
સું પ્રપંચ એના સંભારૂં. કહેતા લાગે અતી અકારૂ;

૩૧

એશું વદો સ્વામી પ્રીયમારા (૨) ઝુરે આ દારા.
તમ ગયે પ્યારા નકી તજું પ્રાણ હુમારા. એશું.
પ્રાણ જીવન તજીભુવન. સંગે આવું ઓ નાથ.
૯. ....૬............ના કરતી.
આપ ગયે મારે વાય, બહુ બહુ દુઃખ થાય.
લાગે અંતરમાં લાય, પ્રાણ મારો ગભરાય.
કરે કોણ મારી સાય, તમ પીતાને છે ધીક્કાર.
રાખે પૂત્ર ઉપર ખાર, નથી સાવકી માનો પ્યાર.
ચાલો ચાલો સ્વામી મારા, રેવામાં અહીં ક્યાના સારા.
આપણુને કીધા અકારા, સર્વે મળ્યા છે નઠારા.
નહીંતો થશે દુઃખની ધારા, માટે થઈયે આપણે ન્યારા;
સ્વામી પ્રીય મારા. એ શું..............................

૩૨

બાપા હુતો આવુંરે, બાપા હુંતો.
ના નહી તેડીજાવુંરે ના નહીં;
કરે છે ઝાઝી તું ગરતી,
કુતરૂ આવી [illegible] (૨)
[illegible]
[illegible]

ઓ બાપરે, હવે હું નહી આવુરે.
ચાલ ઘરે મુકી આવુંરે

૩૩

બોહાત દીનસે બેઠ રહ્યા થા,
પૈસા ખાકે રાજાકા.
મરત બનાઉં ગલીદા ખાકે, તાદ મેરા નીકલેગા,
કયા કરના (૨) કયા કમબખતી હુઇ હમારી,
લી હજુરકી સરદારી, અબ કરનેકી હે તૈયારી,
શીકારમે. (૩)

૩૪

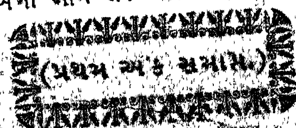
અરર મુજપર આફત આવી, લાવી નાખી માથે,
આપ તણોનીજ બાળક જાણી, સ્હાય થજો જગ નાથે,
હે વીશ્વ વીભુ, તમ ચરણમાં દાસ નમુ. હે વીશ્વ.

૩૫

કયાં જાયે તજી પ્યારા, અહી મુજને, છે પ્રણામ હવે
મારા ભાઇ તુજને,
તુજ સાથે જોડયો પ્રાણ, તુજ દુખે દુઃખી નીરવાણ,
મગ સંગ થઇશ હેરાન, માટે કહેવું મીત્રનું માન.
અહીં રહેને.
આ શીર ધડપરથી જાય, ભલે ચારે દીશા ફેલાય,
કદી પૃથ્વી ઉલટી થાય,
પણ વીયોગ નવ વેઠાય, ક્ષણ મુજને?
વીપતમા દીલ હરખાય જોઇ તુજને.

૩૬

સીતા સાથ લઇ પ્રભુજી વનમા, બીતી તજીને ગયા,
ભક્તી પ્રેમથી કરી લક્ષ્મણજી? બંધુની સાથે થયા,
એવો પ્રેમ ગણીને આજ મનથી, સંગે હું આવું ખરે,
મીત્ર દુઃખમા ભાગ લઉ ખરે ખરો તો ચીત માર ઠરે.



અંક ૨ જો.

૩૭

ચીન્તા નીરંતરની દુર થઈ છે બાઇ તમારી આજ,
સર્યું કાજ, તજી રાજ, ગયા આજ. ટેક એ ધરીને,
પ્રતીજ્ઞા કરીને. ભુપથી ડરીને, ધૈર્યતા ધરીને.
વીખુટા થયા એ, વનમાં ગયા એ, આજે બધા. ટેક.
આનંદ (૩) મુજને થયો છે ઉરની માય, આપસે રાજ.
રાણીને ભાવ. પ્રીતીથી. રીતીથી. નીતીથી. ભુપતી
ખુસી થયા અતી. ફેર નથી રતી. આજે સખી. ચીતા.

૩૮

ઓ નફટ નીરલજ, કપટી નાર? જોયું નજરે મે કૃત્ય તારૂં રે?
બતાવ્યો આગલથી ખોટો ત્યે પ્યાર? જોયું૦
કીધો મુજ શત્રુને રંડા ત્યે યાર? જોયુ૦
ધીક ધીક તુને હે રંડા ધીક્કાર? જોયુ૦
તુજ વચન માની મે તજ્યો બાળ, જોયુ૦
ચડાવ્યુ પ્રાણ થી ખોટું ત્યે આળ, જોયુ૦
લેવુ આ અસીથી આજે તારા પ્રાણ, જોયુ૦
ઓ હત્યાની દયા ઉપજે નીહ્રાણ. જોયુ૦

૩૯

થઈ વ્યભીચાર મા ખરે હું. ખ્વાર (૩)
પતીવ્રત ખડન મારૂ મે કીધું, દુભાવ્યો પતીને કરી પ્યાર (૩) થઇ.
પુરો પ્રેમી પતી વીસારી, અવરથી રમી હું તો જાર (૩) થઇ.
સકળ સુદરીને શીક્ષાચ્યાઆ, શીઆળ સાચવવાની સાર (૩) થઇ.
આ સસ્ત્રથી દેહ તજીને, નીચ કૃત્યનો લાવુ છું પાર (૩) થઇ.

૪૦

બાપો [૨] શું જુવોછો શુરા હે સીપાઇ આ વાર,
જો તુમ ગરબડ કરે ગાજાજી હમ મારેગા તુજ કુમાર,
બાઇ ક્ષમા કરે, દયા જરી ધરો, શું છે મારો વાંક, તે કહો (૩)

૪૧

અરે પ્રભુ હાવે,

હાય શું થશે.
રોગી રોગીને આજેરે મારો જાન તો જશે, અરે ?

૪૨

કર્મ તણીરે ગતી ન્યારી છે પાપથકી નથી મુક્ત થનાર,
આવી બન્યુ છે આજે મારૂ સાય થજો હે જગ કીરતાર,
ભુલ્યો હું તોરે, શત્રુ નારી સાથ ફસાયો,
તેથી વખત આ અનખો આવ્યો, સાહ્ય (૨)
કોણ થનાર. કર્મ તણીરે.

૪૩

પ્રાણપતી શી આપ તણીરે આ દશા,
પાપી હાથે આપ ફસાયા નાગજો,
નથી હવે કાંઇ બચવાનો ઉપાયજે,
નીરદય થઇને કરશે દુષ્ટો ઘાતજો, પ્રાણ.

સુજ મુજને તો કાંઇ અરે પડતી નથ ,
પલ એક પ્યાર તમ વીણ કેમ રે'તાગજે,
તો પછી વીયોગ શી રીતે હુતો સહીસ,
દુન્યા આપણ દુખ દધીની માંયજો. પ્રાણ.

હાય થશે શુ આખર હાલત મારી,
ઝુરી ઝુરીને દેહ કરીશ હુ ત્યાગજો,
કર્મ તણી ગતીથીરે અહીં આવી પડ્યા,
તેમા વળી આ ભવીશમાં દુઃખ અથાગજો. પ્રાણ.

જો કદી રણમાં જઇને કરી સગ્રામરે.
શુરાતન દરસાવી તજ્યા હોત પ્રાણ જો,
તો તો નવ લાગતરે કાંઇ મુજને,
પણ ફાંસીપર મરવુ કલંક સમાનજો. પ્રાણ.

૪૪

મૃત્યુ આધીન હું થયો, કર્મ કર્યાથી આજ,
તે દુઃખ મુને આવી નડયું. નથી રહ્યો ઇલાજ.
હાય હાયે લાગે લાય, સુણી શબ્દો લાગે છે જ્વાળ,
આગ મૃત્યુ થશે શુ અકાળ.
કરી નાખો મુને શું બેહાલ [illegible]

નથી હવે હું તાહારો, સોચ કરે સુ કામ,
સબંધ સગળો થઈ રહ્યો. છેવટના પ્રણામ.
હાય હાયે, હ્રાગે હાયે. હાય હાયે.

૪૫

મન બહુ મુઝાય, ડગ કેમ ભરાય,
હવે ગતી શી થાય. આજે મારી,
જોઈ કપે કાય. મુજ થરરરરર, મન બહુ
થયો વિખુટો હાય મુજ ભ્રાત ત્યાંય,
કોણુ સાર થાય તુજ વીણુ ભાઈ;
નક્કી પ્રાણુ જસે મુજ અરરરરર. મન બહુ.

૪૬

દુઃખદધીમાં ડુબાવીને ગયા ઓ પ્રાણુ,
અરે પ્રાણુ (૪) હાય, હાય, હાય, હાય,

૪૭

પુરપૂરા ક્રમી જેહ મારાને, ખબર કરું જઈને,
સુણુતા હકીકત સર્વે મારી, વેર લેસે આવીને,
ચાલ્ય હું જાવું વૃથા ખોટી શું થાવું? ચાલ્ય.

૪૮

આ......સખીઓ (૨) ગાઓ ઉમંગે પ્રેમ સુરએ,
હળી મળી સંગે, નૃત્ય કરીને, છનનનનનનનનન ન. આ.
પુર્ણ પ્રતાપી રાય સમક્ષે તનનન તેમ (૩)
ધુન મચાઓ આ.........................સખી
તીર કીટ ગીદ ગીન ધા ધા (૨)
તીરકીટ કીટ કીટ ધા ધા (૨) આ...........સખી.

૪૯

બન્યો હું તો દુખીભાઈ, સુનેના મુજને કાંઈ, ટેક.
વચન મે કહયા ના દીલમા લહયા કરી તું ક્રોધ ગયો ક્યાંહી; બ.
વશો તું ક્યા તજી સુનેયાં, ખબર અંતર મળે નાહી,
કરી નીરધાર ગયો ક્યાંહી; બન્યો હું તો દુઃખી ભાઇ.

૫૦

આમ શું [illegible], [illegible]. [illegible] ઉરધરે.

માગધ (૨) તજી તમે કલપાન્ત, થાઓ રાય શાન્ત.
ભુપ. ભુપ (૨) આની ગળશે ભ્રાન્ત.

૫૧

અતી ભરદુખું હુ દુખીયારી, જેઠ સુણને વીનતી મારી. અતી,
અગ્રાનતીનો ઉથનીનકર, કોપ કર્યો છે આખર ભારી અ.
જન્મ દુખા સો માગે કાવો, જીન્દગી ગણુ હું હાવે અકારી; અ
નગ બાપુજે પ્રાણથી પ્યારા દુષ્ટ થઇ તેની કરી છે ખ્વારી, અ

૫૨

હાર મારૂ હાર પુરો ભરાગો છે બાર. (૨)
દયા તજી નીરવાણ, બધુ તાણા લીધા પ્રાણ
હાથ ઘાલી સીંદ ગરમાં, મરાગો છે એને કરશે.
પાપી નીચ (૩) એ ગમાર. હાર મારૂ;

૫૩

કરો કરો લશ્કર તમે તૈયાર. (૨)
એ શુરાગરા જઇ પોચોને ત્યાં,
કરી કતલ મારો એને ઠાર, કરો બેહાન મેદાન. કરો કરે

૫૪

આપણે આવી પહોચ્યાંરે આપણે આવી.
તેનો હાની ભાગોળ દેખાય હાવે નથી કાંઇ બીક,
હદ આપણાની જાનમાં જઇને લાડુ ખાઇ હુ નીત, આપ
ખાંડુ, (૨) અલ્યા તુ હુ બકેસે કેની લાડવાની વાત,
જાનમાતો વળી કંહાર રોટલી ઉપર ખાઇસુ ભાત આપ.
તું સે ગાડો તારો બાપસે ગાડો હમેતો ભીગાભાઇ.
માથામાં એક ડાગ મારો હાતુનો મરી જઇસ,
કેમ લડો અલ્યા ભીગાને ખીમા શી છે તમારી પંચાત.
હાલો હાલો ?-હીધે મારગે બહેલા, હેઠ જુવે છે વાટ; આપ;

૫૫

નાહો નાહોરે હાવે મરીજેહુ
ઓલ્યા હુ પહોનારે બહુ માર ખાઇ હું ?
આલ્યા ઝટ ચાલ
નાશ નાશ નાશ નાહો ?

અલ્યા બાગબાનરે કેમ ઉભો અહી આ,
ઓહ્યુ લશ્કર આવ્યું હાર ગની જઈહા?
તમે જનનારાના બાકણુ,
તારા બાપે માનો તોગણુ,
આ હા હા હા, હા હા હા હા (૨) નાહે રે.

૫૬

અરસપરસ નજર કરી ઝડપ ઝડપ કદમ ભરી,
ચાલો યાર, અરે આ વાર, ઝટ ઝટ ઝટ   અરસ૦
કરો હુસીયાર, સઉ તૈયાર, સજ રાખો તલવાર.
તાકો તાકો દેજો માર, સટ સટ સટ.   અરસ૦
ભાલા બરછી ને બંદુક લડવામા ના રાખો ચુક
રહો હુસીયાર. ગોળી બાહાર, દેવા, ચટ ચટ ચટ. અરસ૦

૫૭

રચન વચન તારા, યાદ આવ્યા મુને તો,
જરૂર અસરકારો, દેહ મારે દમે તો,
ગણી ગણી ગણી આના, હું ભરૂ એજ ભુલ્યો,
અમીક અમીક પ્રગે, તાત તારોજ ફુલ્યો?

૫૮

ધીક્કાર છે ત્રીયા જાતને ધીક્કાર છે આ લોક,
ગોપગની પ્યારી નારીરો નવ ધરે કાંઇ બીક   ધ૦
ખાક છ એનો જાતને નીરડી કુળમા કપુત;
બાધો પ્રેમના પાપના તજાવ્યો પ્યારા સુત   ધ૦
એ હાલ કીવા મુજને આ દુનીયાની માય
દુરગુણી કાગની જાતને દયા નહી જરી કળમાય ધી૦

૫૯

ક્યાં આશો? પ્રભુ તેં કોપ ભારી, હતી જે નાર
ખરી દોલદાર મારી, તજી નીજ રીત નીરડી હય, બાલીનાની
ક્યાં આસો પ્રભુ.
ના જાણી મેલેસ, હીંસ મેં પ્રેમ આને, થઇ એ દીસ મુજવા
હાય એ [illegible] ક્યાં.
ફરી પ્યાર [illegible] જવી સઉ

મારી અકારી, કર્યો આસો.

૬૦

બેઠા સુભુપ ડરીને, (૨) ડરીને, દીલગા ડરીને, હઠ સુધરીને.
ઉઠો પળમા બીતી હરીને, બેઠા
તમ પીત્રઇ જે થઇ તૈયાર, આવ્યો સત્વર ભુવન મોઝાર.
ચડીને આ..............બેઠા સુ.

૬૧

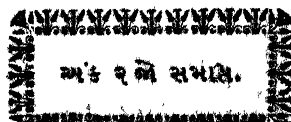
હાય હાય હાવે સુ થાશે, સુજ નથી પડતી,
દુશ્મન અહીયા આવી પહોચ્યો, કર્મે પીડા બહુ નડતી,
ઓ મોરારી, કરજો સાય તમે મારી, ઓ મો.

૬૨

સ્થીતી આશી થઇ મારી, થયો હું હાય દુઃખી ભારી, સ્થી,
રાજ્યાસનપર બેસીને, દેતો હું જે ન્યાય.
તે સુખ સરવે કયાં ગયુ, હુ રંક બન્યો છું હાય.
કર્યો ત્યે પ્રભૂ નીરાધારી, થયો હું ?
હુકમ કરતો સૌ પરે, તે ગયા કયાં દીન,
ખરો સપડાઇ હું ગયો, સત્રુને આધીન,
સુણો મુજ દાદ મોરારી, થયો હું ?

૬૩

અરે હાય હાએ, અરે હાય રે.
થઇ આશી મારી ગતી હાય રે. અરે.
કર્યો કેર ભારે રંડા ત્યે અરે,
ગળ્યુ ફળ તેનું મુને આ અરે. અરે.
તજ્યો બાળ મારો મે તારે રે કાજ,
વળી દુશ્મનોએ લીધુ મારૂ રાજ. અરે.
અરે પ્યારા પુત્ર ચતુર તુ આવ,
મારી દુશ્મનો તુજ પીતાને બચાવ. અરે.



અંક ૩ જો.

૬૪

મગકંઠ સુકાઇ જાએ, નવ જળ વીણ મુજથી રેવાયે. ગમ પ્યારા,
મારા, શોધ કરી વન ફરી આપો આણી લાવી પાણી.
હૃદય શાન્ત નવ થાએ. ગમ૦
જળ વીણ હું વ્યાકુળ થઇ છું? બાવરી (૨)
બનીગઇછું, આપો આણી લાવી પાણી.
સબુર સબુર.
પ્રાણનાથ? જઇ આપ, વેઠી તાપ, પરીતાપ. ગમકંઠ—

૬૫

નહી નહી એવું કદી થનાર (૨)
આગ સુ વદે છે મીત્ર મારા
છતાપાસ (૨) તુમે જવા દેવુ એ તો સારૂ ના દેખાય. નહી
જટ જઇ ઐયાથી હુ, કરી સોધ કરી સોધ.
પાણી લઇ આવુ આ દાર? નહી નહી

૬૬

આ વૃક્ષની લતાઓ કેવી ઝુકારે રહી.
સન સન કરતી વાવ્યુની લેહેરો આવી રહી. આ૦
સુધીર સ્થળમાં સયન કરીને પોઢયા પ્રાણ આધાર.
તે આનંદ મારા ઉરમા રહ્યો અતી છાઈ. આ૦

૬૭

અરરરરર શુ આ, વહે છે રૂધીરધારા અંગુરટે
બનાવ ભયભીત મુજને ભાસે. હાય હાય હાવે સુ થાશે.
કરસુ (૩) અરરરરર.

૬૮

હાએ, હાએ..............................સ્વામી
શીતળ પ્રાણ આધાર..............................સીદ
[illegible] આ વાર..............................શીત

૬૯

આ [illegible] છે [illegible]

પકડો કોઇ, પકડો, કોઇ, (૨) આ ઘોડાં૦
કેમ લુચા તુ ખુબ મારે છે?
પડશે ચાબુખ સટાક
નેગો. ઓ, બા, પ, રે.
હરામખોર તું ફાટી ગયો છું?
લુચ્ચાઇ કરતાં ખુબ શીખ્યો છું,
ઉભો રહે બદમાસ.
કરો મહારાજા માફ.

૭૦

આ સો કોપ થયો ભારી, બન્યા બાળ એ આજતરી, આ સો૦
ખુબ અગમી રાજ્ય હમારૂ. ગયું શત્રુને હાથ,
ગયા દેશ ચતુરસીંહ ભ્રાન્ત. સપડાયા તાત.
પાપીને હાથ. આ સો કોપ૦

૭૧

જતન જરૂર કરૂ એ ચર્ણોને ચર
સતોનો મર્મ વીચારી થાવુ ઘટે પર ઉપકારી,
બીન ગુનો બાળને, લઈ ચાલ્યા આ વાર.
મારી માર ઝટ બચાવુ. બાળ. હાસ (૨)

૭૨

ચલ ઉડી જા (૨) મન બળથી ગીરી આતારે, ચલ૦
જાદુઇ જડીબુટ્ટી ગ્રહીને તોડુ અન્તરનું હીત ચહીને,
ગુરૂ પ્રતાપથી ખરે? ઠુઠી જા, કુદી જા, પડી જા, ખસી જા, ચલ૦

૭૩

ધરો દયા જરી દીલમાહી. હણો પ્રાણુ હમારા નાહી,
કરગરી કહીએ બે બાળો, ગણી સુત અમોને પાળો,
આજ્ઞા વીણુ જઇએ ના કયાહી. હણો પ્રાણુ૦
નથી ઓથ અમોને કાંઇ. રખડતાતા વન માંહી,
હાવે રહી સુ સુખેથી આહી, હણો પ્રાણુ૦

૭૪

ધન્ય ધન્ય અહો સુરવીર બચાવ્યા અમને પ્રાણુથી.
કીધુ રક્ષણુ આપે સ્નેહથી. હણ્યો અસુર આપે કોપથી, ધન્ય૦

અમે નીરાધાર બાળકો, મરત અહીં પાપી હાથથી, કીધું૦
ઉપકાર કીધો તમે ભારી, વીસરીયે નહી તે મનથી, કીધું૦

૭૫

ચાલો (૨) હાવે જલ્દી અહીં કરવી નહીં વાર, (૨)
વાટ જુવે છે બંધુ તમારો મીત્ર હમારો જેહ,
સાચુ હોય તો ઝટ બતાવો કયા બેઠા છે એ.
જેને માટે વેઠયા છે અમે કષ્ટો ભારે. ચાલો૦

૭૬

પતી વીયોગી હાયરે હું તો દુઃખી થઇ.
આ આપદીદ્ દુઃખ સ્વામીરે નહી જાણે સહી.
નીરાધાર હુ એકલી રખડતી રહી પતી૦
હાય ગતી શી આ સમે, મારી શી થનાર,
પ્રાણ જીવન ઝટ ફેકીને, એક કરો ઉચ્ચાર,
તૈયાર હુ તૈયાર હુ મરવા આવાર,
તમ સાથ પ્રાણનાથ પરલોક મોઝાર.
જાવુ પરલોક મોઝાર.

૭૭

કનક વર્ણ તુજ નીરખી કાન્તે, આતુરતા મુજ વ્યાપી,
કમળાક્ષી હું પ્રાણ સમેમુ. લેકર કરગા સ્થાપી.
તુ સ્પર્સ કરી, હે મધુરી પ્યાર ભરી, તુ શું કરી.

૭૮

લે અધરામૃત માની,
ના ના ના દીલ જાની.
શુ કરે હજી ઉચ્ચાર, શરમ નથી લગાર
જીવન હાર, દે તુ પ્યાર, ધરી (૨) આવ પાસ આવાર.
છટ. છટ. છટ.

૭૯

પ્રીયા પ્રેમે જોને તુ જરી.
રસીલો, હસીલો, છબીલો, રંગીલો, કર ધરીઓ, કાન્તિ હરીઓ,
મને તારીરે, ઉભો આરીરે, હવે લારીરે,
સુંદરી. તેમ.

ગોલો કાન્તિ જોઇને તારી, પ્યાર દેતુ વ્હાલી મારી,
રસાગીને વખોડી, ગર્વ સઉ છોડી, જોઈ આવી જોડી,
આવ પ્રીયા દોડી, રસીલો, હસીલો, છબીલો રંગીલો કર.

૮૦

જા જા અરે વ્યભીચારી, શુ તુ આવ્યો અહી વીચારી,
વીસ કુપી છે પરનારી, રાવણુ જેવા ગયા હારી,
તો તો સુગતી છે તારી, શું તુ કરવા ધારે નારી. ખસ(૨) જા
શુ તુ બકે જરી જરી, સપડાવું તુને ખરી, હવે કેમ બેઠી ફરી.
ચીત્ત મારૂ લીધુ હરી, દેને મધુરી તુ પ્યાર, હવે લાવીને અપાર,
વેગે ભેટી વ્હાલી નાર, ત્યારે સાન્ત હુ થનાર. ખસ.(૨)
લેને આપુ તને પ્યાર, ક્રોધ લાવીને અપાર,
એગા દુષ્ટ લે જે સાર. તને ઘટે હેતો મારઃ
નાનાના ઓ પ્યારીરે, આમ મારૂ મન હરે.
દયા જરી તું ના ધરે, આતું ઘટે તને ખરે.
અપમાન મારૂ કરે,
પાપે ભર્યો પુરપુર, શુ તુ ધારે ઉર ઉર
કેમ બને કૂર કૂર, યાદ નથી સુર સુર.
નથી સાર એમા જરી, આખર થાસે ખુવારી. જા૦

૮૧

રખો ભરૂંસા મત યારો, ફાની દેહકા, સુપના નહી બખત.
હરી ભજનકા, રખો.
કુચ્છ નહી આનેકા સાથ, હરી નામસે કરલે બાત,
એહી કહેના હમે સબીકુ સત જનકા, રખો ભરૂસાઃ

૮૨

હાય ગતી શી થાએ મારી, સુઝે નહી મન કાંએ,
પતી વીયોગી આ અબળાને, થાજે પ્રભુ તુ સાએ;
ભાગીનીનીજ ધારી, કર રક્ષા તુ મારી. ભગી.

૮૩

[illegible] હાર છુ.
[illegible] છુ.
[illegible] છુ.

સઉથી શ્રેષ્ટ ગણીશ તુને હુ હુ,
વ્હાલી જાન,
ચુપ, ચુપ,
કેમુ, માન,
ચુપ, ચુપ,
શાને ધરે હૃદયમા તુ ગુમાન,
ચુપ. ચુપ. ચુપ.
ફરયુ, ગન.
શીત, શિત,
સાપે, તન,
સીત, રીત,
બીજીને થયા આધીન,
રીત, રીત, સીત,
વાહવા પીયુ પ્રાણ આધારા રાખો જરી બીક.
નોય નોય ખરા ક્ષત્રીયો કેરી આ રીત,
ચાલો ચાલો હે રંડાઓ જાઓ અહીંથી બાહાર.
ઝાઝી ગરબડ જો કરશો તો ખાસો તમે માર.

૮૪

થયો નીર્દય તુ શું મોરારી, ઉગાર દયા દીલ ધારી.
જશે લાજ અહીં જો મારી, અપ કીર્તી ગણાશે તારી,
મુક્ત કરતું પ્રભુજી મુને, સુણી દાસીની દાદ.
નથી અહી કોઇ મદાર, જઇ કોને કરૂ ફરીયાદ,
નવ રડીસ તુ બાઇ નથી તુજથી જુદાઇ,
જા પેલી બારીની માંહી મારગ છે સુખદાઇ. (૨)
આભાર કીધોછે બાઇ તે નહી વીસરૂ મનમાંહી,

૮૫

આનંદરે મારા. ઉરમા આનંદ છે અપારે,
તરૂણ વયની સુંદર લલના લાવ્યો છું મુજ દ્વાર,
લગ્ન કરીને સાથે એની. બાંધીશ પ્રીતે પ્યારરે૦ આ.
વગર કામની છે મુજ ઘરમાં એ રંડાઓ હવે,
મારી ઠોકી કાઢુ બાંધી કેડે. જાઉ હાકું નત અત્યારે. આ,

૮૬

ક્યાં જાઉં હવે શું કરૂ તુજ વીણ ઓ મમ ભ્રાત,
કઠણ વખતમાં કોણે કૂરે કીધો અહીં તુજ ઘાત, ક્યાં
ખબર પ્રગમથી નામુજને. નહીંતો જાત શુ કામ,
દગો દઇ મુને હાયરે, સ્વર્ગે ગયો શું તુ આમ, ક્યાં
ધીક ધીક છે તુજ તાતને, કીધો ના કાંઇ વીચાર,
ભરૂંસો રાખી નારનો, કાડયો તુને વનમો જાર, ક્યાં.

૮૭

આવા કઠણ સમયનીમાંય. બંધુ તમે કયા ગયા.
મુકી નીરાધાર બે બાળ, વીખુટા શું થયા.
જોઈ મૃત્યુ અકાળ જવાળ, પ્રગટે છે અંગમાં
કરી સાહસ ભ્રાતરે આમ ગયા સુ સ્વર્ગમાં,

૮૮

જાઓ ઝટરે. સબ રાજ લીલેગા તુમકો.
બોત અચ્છારે. ઉપકાર કીયાહયે હમકો.
બચન હમેરા ઓહીપે. રખો બચ્ચા આધાર.
ચક્ષજાઓ યાંસે સબી. મહી પુરન અકે દવાર. જાઓ.
જનમ હમેરા નાગજી સફળ કીયાહયે આજ.
બચન સુનકે આપકા. જાતે હયે મહારાજ, જાઓ
બોત અચ્છારે ઉપકાર કીયાહયે હમકો.
ગસો બખત હુવાહયે અપના, એક નામની રંજન જપના
યહ દુનીયા ખાકકા સપના. ગસો અભેરે અમ બખત હુવાહયેઅપના

૮૯

જે મારા કીસ્મતમા લખ્યુંને થનાર. (૨)
ધરો ધરોને ધીરજ ભાઇ,
ઇશ્વર સ્હાય થશેરે આંહી,
હું આ વાર બન્યો છું દુખે લાચાર. જે મારા.
હાં..............હાં...................હાં....................

૯૦

અરર માહરી શી થઇ ગતી,
પતી વીના અરે હું ઝુર ગતી,

અરર કાળરે. ક્રૂર કેમ થયો.
પીયુ મારાને. લઇ સંચર્યો,

૯૧

આહા કેવી સરસ એ સુંદરી,
ચન્દ્રમુખી કરે સુખી મળે ક્યારે. મૈનની કાગે
રૂપ ભરી મનહ રીઝે. આ.
કુંદકારી, ચીતચોરી, મનને ભમાવ્યું છે.
સુનો આ' મેહેલમા, એના,વીણુ જગમાં આ હાહા-આહા.

૯૨

જાણે પ્રીયા મારી એ દીસે (૨)
ભમર ભ્રકુટી નીહાળી જોતા પૂર્ણ ખાતરી
થઇ છે મારી, જાણે ? ચચળ ચક્ષુથી. કમળાક્ષી.
ઘાત કરે છે ઉરમા કારી, જાણે.

૯૩

આજ અતીશય હરખાં વ્યાપ્યો. સર્વ પ્રજાને
જય જય જય
પ્રૌઢપ્રતાપી ચતુર રસીકનો, ઇશ્વરે કીનો ઉદય ઉદય,
ઉમગે ઉમગે સૌને અગે વ્યાપ્યો પુરો,
આજે અપાર. અરે આચાર, કીની સાય
જગ કીરતાર, હા. હા. હા. હા. હા.

૯૪

સુણો પુર્ણ પ્રતાપી રાય વીનતી મારી,
હું રાણી દુખે બની છું બહુ દુખીયારી.
મેં સહન કર્યા છે અનેક સંકટ જાતે,
મુજ સ્વામીની થઇ છે સર્પ ડંસથી ઘાતે,
મુજ સ્વામી તણાજે પીતા હતા બહુ સારા,
એક નાહી વચનથી કર્યા અમોને ન્યારા,
તે જવાળ પ્રગટે છે, હાય અંગમાં મારા,
મુને મુકી રખડતી ગયા ચતુરસીંહ પ્યારા.

૯૫

આનંદ આનંદ વ્યાપ્યો સુજને,
પ્રાણુ પ્રાણુ પ્રાણુ પ્રાણુ-જોડીને વદન,
થયો હું પ્રસન્ન, વ્યાપ્યો ઉરમા જય જય જય.
હાં હાં હાં હા હાં હાં હા.

૯૬

કૃષ્ણ વીનાના મારા ગોકુલ સુના રે,
મંદીરીઆ સુના રીતા રામ રે,
નેણું નીંદ્રા ના આવે જગી,
મારા રામ ગયા વન વાસ રે. નેણું.
નીર વીનાના મારા સરોવર સુના રે,
મંદીરીઆ સુના રીતા રામ રે. નેણું.

૯૭

ઊર ઉલટથી, ગાઓ બજાઓ.
તનનન તોમ (૨) ઊન, તન દરેના
તદીમ તદીમ; મીકસ્રાન તદાનતા,
તા તા થૈ, ના તા તૈં, તકતીરકીટ
તકતીરકીટ ધા, ધા, ધા,
રીમગરી, સાનીધપ, સાનીધપ,
મગરીસા, ઉર ઉલટ..... ...

૯૮

વંદન કરીએ પ્રભુ તુજ ચરણુમાં અમે,
સુખ શાન્તી દીધી છે તેં આજ આ સમે. વંદન.
દુષ્ટ વચન ભારીયાના સાચા માની મે,
સંભારો નહી પીતાજી વાત આવી આ સમે. વંદન.
પ્રીતે, રીતે, નીતે ? ધરી મન હામ.
નાગીએ તમામ, દીધું રૂડું કામ, દાસ સહુને નમે. વંદન.

સમાપ્ત.